

nr 975/16913an

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
7-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 136
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502733
KRS 0000041682
Nr rej. KRS 0000041682

Zbiór relacji
Suszyński i inni

Rypin
LOB-AK-ROAK
Sarnowski Zygmunt
ps. 'Józef', 'Lis'
nr: 975/16913an.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Sarnowski Zygmunt.....

T: M-975/1691 Pom.....

Rypin L OB-AU-ROAK.....

I./1. Relacja k. 2 s. 1-2

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja —

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 4

VI. Fotografie brak

1/1. Delajja - Sarnowski Zygmunt

1. Delajja - biogram (bez daty i
miejscisko autora) mpis, kop. k. 2 s. 1-2

1946 Sarnowski Zygmunt ps. "Józef", "Lis" (1904-1946), kmdt org. lokalnej Legion Orła Białego (LeOrBi), kmdt Plac. AK Swiedziebnia, organizator idea oddziału partyz. RO AK.

Ur. 1904r. w Gołkowie gm. Dzierzno, pow. Rypin, syn Franciszka i Cecylii z d. Wolskiej zamożnych rolników z Gołkowa. Około 1929r. ukończył Męskie Seminarium Nauczycielskie w Wymyślinie pow. Lipno i podjął pracę nauczyciela w szkołach powszechnych w gm. Dzierzno (Swiedziebnia). Między czasie ukończył Szkołę Rezerwy Podchorążych Piechoty. W III 1939r. w stopniu sierż. pohor. rez. zmobilizowany do I4pp Ziemi Kujawskiej we Włocławku. W Polskiej Wojnie Obronnej uczestnik walk nad Bzurą i Puszczy Kampinoskiej. Zdołał uciec przed niewolą niemiecką. Po powrocie do stron rodzinnych przez osas ukrywał się. Dzięki czemu nie podzielił losu zamordowanych przez Selbstschutz w XI 1939r. kolegów nauczycieli. Potem zalegalizował się w Swiedziebni i pracował jako rolnik. W III 1941r. wspólnie z kpr. piech. st. Stanisławem Kończynskim ze Swiedziebni i Janem Turowskim, synem rolnika ze Zdunów zorganizował w gm. Dzierzno (Swiedziebnia) lokalną konsp. organizację pod nazwą Legion Orła Białego (LeOrBi) o orientacji narodowej. W LeOrBi pełnił funkcję komendanta, jego zastępcą był S. Kończynski a J. Turowski został dowódcą ksztyku bojówki. Organizacja przeprowadziła kilka akcji zaopatrzeniowych i dywersyjnych. Jednakże działalność jej była krótka. W końcu lipca 1941r. organizacja została rozpracowana i rozbita przez rypińskie gestapo. Aresztowano kilkunastu członków. Kilku zginęło w KL Sax Stutthofie a 10 rozstrzelano 20 I 1942r. w publicznej egzekucji w Księżym. Z. Sarnowski, S. Kończynski i J. Turowski przed aresztowaniem. Soigani listami gończymi gestapo schronili się u rolników w lasach lidzbarsko-mławskich. W końcu 1942r. zaprzysiężeni zostali w AK. Z. Sarnowski został kmdtem Plac. w Swiedziebni a S. Kończynski jego zastępcą.

Działał na pograniczu rypińskiego w obwodach AK Brodnica, Działdowo, Mława i Sierpe. Organizator prężnej Plac. AK Świdziebnia. Po wyzwoleniu ścigany przez UB. Nie ujawnił się. Na terenie swojej okupacyjnej działalności zorganizował sprawną organizację ROAK w powiatach rypińskim, mławskim i sierpeckim oraz pod swoją komendą oddział partyz. Podporządkowali mu się dowódcy oddziałów partyz.: Stanisław Ballaps. "Leśny Sokół" z Obw. Brodnica, Stanisław Gołaszewski ps. "Grom - Opaszko" z Obw. Lubawa i Józef Marcinkowski ps. "Łysy" z Obw. Sierpe.

16 VII 1946 r. zdekonspirowany przez konfidenta UB Stoczył w Sicichach k. Sinogóry pow. Sierpe walkę z obławą rypińskiego UB, w której został ciężko ranny i ujęty. Nieopatrzony zmarł w trakcie przesłuchań bądź w transporcie do Rypina. W nocy z 16 na 17 VII 1946 r. zakopano zwłoki potajemnie w niesnakowanej mogile w nieznanej miejscowości na omentarzu rzym-kat. w Rypinie.

J. Sziling, Ziemia dobrzyńska w latach okupacji hitlerowskiej (1939 -1945). {w} Studia z dziejów ziemi dobrzyńskiej XV -XX wiek, Warszawa, Poznań, Toruń 1987r. s. 196, s. 197.

S. Suszyński: Rozbicie przez gestapo konspiracyjnej organizacji Legion Orła Białego {w} Ziemia dobrzyńska, Rypin 1989r. S. s. 107 -114.

S. Suszyński, Zbiór Relacji (rękopis).

T: A: 975/1691 Pom.

Rypin

Sarnowski Zygmunt

✓. Listy informacyjne

k. 4

Somowski Zygmunt

(ur. 1912)

1. Drodzice

LOD 252-AK

RO AK

nr. 2 IP15 r. W Świdzielni gm. Dzierżno,
sierp. pchor. pichoty HP, organizator i kmdt
bohater woj. honor. Legion obr. Bierego.
Pracownik. 90 rozkazu woj. 507 dnia 252, kmdt
pluc. Dzierżno (stopa nielegalna). Nonymowe
druki w RO AK, listy pier. LB, zment pod-
czas transp. lub przetrzymania (albo walki) 16.07.1946 r.

zob. T.: Spis imienn. S. Sułkowskiego, I Rel.

a.1. s. 197-198, 333, 378, 379-380, 393;

II Matki str. 7, IV Krasne wapi str. 73

HMM-96

Karte inform.

Brodnica
Legia Orła Białego?
2.

SARNOWSKI ZYGMUNT

Brodnica

Ur. w 1904r. w Golkowie, pow. Rypin, bez stałego miejsca zamieszkania.

Był on poszukiwany listem gończym gestapo z Grudziądza z lipca 1941r., tak jak Jan Turowski i Stanisław Konciński. W liście tym informuje się, że są oni członkami grupy terrorystycznej, która dokonała wielu włamań do budynków urzędowych i zabrała pieczętki, maszyny do pisania oraz dokonywała podpaleń. Podkreśla się, że ich działalność ma charakter polityczny, a nie kryminalny. W czasie próby aresztowania ostrzeliwując się zdołali zbiec. W miejscu ich ukrywania się znaleziono część przedmiotów pochodzących z włamań oraz białe-czerwone opaski z napisem "Leorbi". W liście stwierdza się, że dokonywali napadów wraz z kilkoma członkami tej organizacji, których nazwisk jeszcze nie ustalono. Być może wszyscy trzej: Turowski, Sarnowski i Konciński byli członkami organizacji Legia Orła Białego.

K.Ciechanowski, Regionalne, [w:] Walka podziemna., s. 215.

MGr'94

ROAK

Brodwinie³

Somowski Zygmunt

LOB
242-AN
ROAK

Współang. Legionu ocala Diergo, od lipca 1941
w 242-AN. Po wojnie nie znalazł się, dzień 11
ROAK (współpracę z oddz. "Mściciel" - S. Mejski
i "Cechi" H. Strykowski).

zob. T.: Sprzeczne S. Smryński, IRU,
s. 117

JMM - PG

Sarmowski Zygmunt

Rypin 4
Leg. Onia
Białego

Poszukiwany listem gończym
gestapo, członek Leg. Onia Białego
w Świecku Świeckiemu, uniknął
aresztowania podczas akcji likwidacji
organizacji listem 1947.

zob. St. Strykowski, Rozbić przez gestapo... Legion Onia Białego,
miejsca Dobrużycia, Zeszyty Histor. Dobrużyckiego Oddz. NTN,
nr I, Rypin 1989 (roz. problem. „Lokalne org. konspiracyjne”)

2/11/08

Sarnowski Zygmunt

